

A.N. Groenewegen

RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE CHAMPIGNONTEELT
IN NEDERLAND OVER 1979

Mededeling No. 247

Oktober 1981

SIGN: L 27-247
EX. NO: c
MLV:

Landbouw-Economisch Instituut - Conradkade 175 - Den Haag
Telefoon 070 - 614161

In de reeks "Mededelingen" van het Landbouw-Economisch Instituut zijn op dit gebied onder meer verschenen:

- No. 223 Rentabiliteit en financiering van de champignonteelt in Nederland over 1978
- No. 233 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt onder glas in Nederland over 1979
- No. 235 Rentabiliteit en financiering van de snijbloemeteelt onder glas in Nederland over 1979
- No. 239 Rentabiliteit en financiering van de potplantenteelt onder glas in Nederland over 1979
- No. 240 Rentabiliteit en financiering van de tuinbouw onder glas in Nederland over 1979
- No. 241 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt in de open grond in Nederland over 1979
- No. 243 Rentabiliteit en financiering van de boomkwekerij in Boskoop e.o., Midden-Betuwe, Zeeland, Noord-Brabant en Limburg over 1979/1980
- No. 244 Rentabiliteit en financiering van de fruitteelt in Nederland over 1979 (oogst 1979/1980)
- No. 246 Rentabiliteit en financiering van de bloembollenteelt in Nederland over 1979

INHOUD

	Blz.
1. OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK	5
1.1 Doel	5
1.2 De steekproef	5
1.3 De werkwijze	6
1.4 Wet Investerings Rekening	6
2. DE BEDRIJFSUITKOMSTEN	7
2.1 Het grondgebruik en de arbeidsbezetting	7
2.2 De bedrijfsresultaten	7
2.2.1 Per bedrijf	7
2.2.2 Per m2 teeltoppervlakte voor champignons	8
2.3 De spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten	10
2.4 Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer	10
2.5 De spreiding van de arbeidsopbrengst, het inkomen en de besparing	11
3. DE FINANCIERING	13
3.1 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	13
3.2 De aanwending van de financieringsmiddelen	13
3.3 De balans	14
3.3.1 Activa	14
3.3.2 Passiva	14
3.4 De afname van het eigen vermogen	15
3.5 De spreiding van het eigen vermogen in pro- centen van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1979	16
3.6 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn	16
3.7 De spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten	16
 BIJLAGEN	
1. Grondgebruik over 1979	17
2. Arbeidsbezetting in manjaren over 1979	17
3. Bedrijfsresultaten over 1979	18
4. Spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten	19
5. Inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1979	20

INHOUD (vervolg)

Blz.

BIJLAGEN (vervolg)

6.	Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen	21
7.	Spreiding van de besparing	21
8.	De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	22
9.	Investerings, beleggingen en mutaties in de overige produktiemiddelen en de liquiditeiten	23
10.	Balans per 31 december 1979	24
11.	Samenstelling van het vreemd vermogen per 31 december 1979 en de vermogensvergelijking	25
12.	Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1979	26
13.	Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn	27
14.	Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten	27
15.	Bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf) en het inkomen, de gezinsbesteding en de besparing (gemiddeld per ondernemer) over de jaren 1976 t/m 1979 voor en na toepassing van WIR-premie	28
16.	De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de aanwending daarvan en de balansen per 31 december 1979 voor en na toepassing van WIR-premie	29
17.	Algemene toelichting op de gebruikte begrippen	30

1. OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK

1.1 Doel

Het rentabiliteits- en financieringsonderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw en Visserij en het bedrijfsleven om jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken.

Het doel van het onderzoek is inzicht te verschaffen in het niveau en de ontwikkeling van de rentabiliteit, de inkomensvorming, het financieringsgedrag alsmede van de vermogenspositie.

1.2 De steekproef

Het onderzoek naar de rentabiliteit en financiering van champignonenteelt is op een a-selecte steekproef gebaseerd. Met ingang van het boekjaar 1979 is de steekproef vernieuwd; de bedrijfskeuze vond plaats op de gegevens van de Landbouwtelling 1978.

Het onderzoek omvat alleen bedrijven:

- a. waarvan de ondernemer een agrarisch hoofdberoep heeft;
- b. met een bedrijfsomvang van 70 of meer sbe's 1);
- c. waarvan 60% en meer van de sbe betrekking heeft op de champignonenteelt.

De bedrijven zijn met verschillende steekproefpercentages in de steekproef vertegenwoordigd, te weten:

bedrijven met 70 - 160 sbe	3,7%
bedrijven met 160 - 340 sbe	6,8%
bedrijven met 340 e.m. sbe	19,1%

Hieruit blijkt dat de "grotere" bedrijven sterker in de steekproef zijn vertegenwoordigd dan de "kleinere" bedrijven 2). Bij de berekening van de gemiddelde cijfers is uiteraard met de verschillende steekproefpercentages rekening gehouden.

-
- 1) De omvang van een agrarisch bedrijf en van de afzonderlijke produktierichtingen binnen een bedrijf kan worden uitgedrukt in sbe (standaardbedrijfseenheden). Een sbe komt overeen met een bepaald bedrag aan toegerekende factorkosten (arbeid, rente en netto-pacht) in een basisperiode bij een doelmatige bedrijfsvoering en onder normale omstandigheden.
 - 2) Door rekening te houden met de verschillende mate waarin "grotere" en "kleinere" bedrijven tot de totale produktie bijdragen, wordt de betrouwbaarheid van de informatie over de resultaten, die op basis van een beperkt aantal waarnemingen kan worden gegeven, verbeterd.

Voor het boekjaar 1979 konden 35 bedrijven in het onderzoek worden betrokken; deze bedrijven vertegenwoordigen een populatie van naar schatting 478 bedrijven met een totale teeltoppervlakte champignons van 4510 are 1).

1.3 De werkwijze

Veel cijfers zijn ontleend aan de kas- en bankbescheiden alsmede spaarrekeningen en overzichten die betrekking hebben op leningen o/g van banken. Aanvullende gegevens die voor een bedrijfs-economische voorstelling van kosten, opbrengsten en bezittingen noodzakelijk waren zijn via een enquête op deze bedrijven verkregen.

Voor een toelichting van de wijze waarop de uitkomsten zijn berekend en de begrippen die daarbij zijn gehanteerd wordt verwezen naar bijlage 17.

1.4 Wet Investerings Rekening

Met ingang van het boekjaar 1979 is bij de vaststelling van de nieuwwaarde van alle duurzame slijtende produktiemiddelen (incl. plantopstanden) rekening gehouden met de aanspraak op WIR-premie. Dit betekent dat de bedrijfseconomische waarde van de duurzame slijtende produktiemiddelen - die gebaseerd is op de nieuwwaarde - is verlaagd. Dit geldt ook voor de berekende aanwas, afschrijving en rente m.b.t. de duurzame slijtende produktiemiddelen.

In bijlagen 15 en 16 is de invloed van de WIR-premie op de uitkomsten van dit onderzoek zichtbaar gemaakt door zowel de resultaten in 1979 van alle 35 deelnemende champignonbedrijven zonder, als met toepassing van WIR-premie op te nemen.

1) De populatie waarop deze steekproef is gebaseerd, is beschreven in LEI-publicatie: "Interne nota no. 249".

2. DE BEDRIJFSUITKOMSTEN

2.1 Het grondgebruik en de arbeidsbezetting

De specificaties van het grondgebruik en de arbeidsbezetting zijn opgenomen in de bijlagen 1 en 2.

De champignonbedrijven hadden gemiddeld 203 are grond in gebruik. De teeltoppervlakte ten behoeve van de champignons was gemiddeld 944 m² per bedrijf; op deze oppervlakte werden in 1979 gemiddeld 4,1 champignonteelten uitgevoerd.

De spreiding van de gemiddelde teeltoppervlakte voor champignons in m² was als volgt:

40%	van de bedrijven met minder dan 600 m ²
30%	van de bedrijven met 600 - 1000 m ²
23%	van de bedrijven met 1000 - 2000 m ²
7%	van de bedrijven met meer dan 2000 m ²

De arbeidsbezetting was op het gemiddelde champignonbedrijf 3,93 manjaar, nl. 2,05 manjaar arbeid van ondernemer en gezinsleden (waarvan echtgenotes 0,51 manjaar) en 1,88 manjaar arbeid van vreemd personeel; 29% van de werkzaamheden van het vreemde personeel zijn uitgevoerd door medewerkers met een vast dienstverband.

2.2 De bedrijfsresultaten

2.2.1 Per bedrijf

In tabel 2.1 en bijlage 3 is een specificatie van de gemiddelde kosten en opbrengsten opgenomen. Voor de champignonbedrijven werd gemiddeld een negatief resultaat berekend van f 48.850,- per bedrijf, dat is 18% van de kosten. De produktie van champignons bedroeg 76 ton per bedrijf; de gemiddelde prijs f 2,78 per kg.

De arbeidskosten van de ondernemers, de gezinsleden en het vreemde personeel maakten te zamen voor 40% en de afschrijving en rente voor 21% deel uit van de totale kosten.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - dat is het ondernemersoverschot verhoogd met de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 1280,- per ondernemer. Bij de berekening van o.a. de arbeidsopbrengst van de ondernemer kan het voorkomen dat extreem hoge uitkomsten van een kleine groep ondernemers het gemiddelde cijfer sterk beïnvloed; het gevolg is dat het aantal ondernemers met een arbeidsopbrengst onder het gemiddelde groter is dan het aantal boven het gemiddelde. Ter vergelijking is daarom tevens de gemiddelde arbeidsopbrengst

van de ondernemer van een "mediane" 1) groep van ondernemers gegeven. Het mediaan gemiddelde bedroeg f 880,- (zie tabel 2.1).

Tabel 2.1 De bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	35	
Aantal sbe	271	
Aantal teelten (gemiddeld per bedrijf)	4,1	
Champignons (teeltoppervlakte)	944 m2	
Productie van champignons	76211 kg	
Gemiddelde prijs per kg (excl. omzetbelasting)	2,78 gld.	
Arbeidsbezetting in manjaren	3,93	
Geïnvesteed vermogen per 1-1-1979	330000	
Kosten		In %
Arbeidskosten	109760 x)	40
Rente en afschrijving	57300	21
Compost, broed en dekgrond	53530	19
Overige kosten	56440	20
Totale kosten	277030	100
Opbrengsten		
Champignons	217720	95
Overige opbrengsten	10460	5
Totale opbrengsten	228180	100
Ondernemersoverschot	-48850	
Idem in % van de kosten	-18	
Arbeidsopbrengst van de ondernemer:		
per ondernemer	1280	
mediaan gemiddelde	880	

x) Minus loonsubsidie.

2.2.2 Per m2 teeltoppervlakte voor champignons

Uitgedrukt per m2 teeltoppervlakte bedroegen de gemiddelde kosten f 293,-, en de opbrengsten f 242,-. De spreiding van deze cijfers per m2 is groot. De kosten variëren van f 184,- tot f 554,-, de opbrengsten van f 81,- tot f 453,- per m2. De procenten

1) Onder mediane groep is hier verstaan 20% van het totaal aantal waarnemingen, te weten 10% links en 10% rechts van de mediaan. De mediaan is de middelste van alle waarnemingen als deze naar "grootte" zijn gerangschikt.

tuele verdeling van het aantal bedrijven over klassen van kosten en opbrengsten is in tabel 2.2 opgenomen. Hierbij dient te worden opgemerkt dat alle kosten en opbrengsten zijn toegerekend aan de champignonteelt.

Tabel 2.2 Spreiding van kosten en opbrengsten per m2 teeltoppervlakte (aantal bedrijven per kosten- en opbrengstenklasse in %)

Kosten per m2 in gld.	Opbrengsten per m2 in gld.							To- taal en meer
	50,-	100,-	150,-	200,-	250,-	300,-	350,-	
	%	%	%	%	%	%	%	%
50,- -								-
100,- -								-
100,- -								-
150,- -								-
150,- -		3						3
200,- -								-
200,- -	6		10	3				20
250,- -				1				-
250,- -		9	9	11	8			37
300,- -								-
300,- -				12	9	3		24
350,- -								-
350,- en meer					7	2	1	16
							6	
Totaal	6	12	19	27	24	5	7	100
Gemiddeld aantal teelten	3,1	3,9	4,0	4,2	4,4	5,7	3,5	4,1
Gemiddeld % sbe champignons	100	100	99	99	91	99	68	95

N.B. De cijfers onder de diagonale lijn betreffen percentages verliesgevende bedrijven.

Het ondernemersoverschot bedroeg in 1979 negatief f 52,- per m2.

De spreiding in het ondernemersoverschot in dat jaar varieerde van -f 171,- per m2 tot +f 39,- per m2 (tabel 2.3).

Tabel 2.3 Spreiding van het ondernemersoverschot per m2 teeltoppervlakte (aantal bedrijven per klasse in %)

	1979
Ondernemersoverschot per m2 teeltoppervlakte	%
Negatief	
f 100,- en meer	32
f 100,- - f 75,-	2
f 75,- - f 50,-	26
f 50,- - f 25,-	22
f 25,- - f 0,-	<u>14</u>
Totaal negatief	96

Positief	
f 0,- - f 25,-	3
f 25,- - f 50,-	<u>1</u>
Totaal positief	4

2.3 De spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten

De spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten is opgenomen in bijlage 4. De spreiding is groot; het meest verliesgevende bedrijf had een tekort van 61%, het meest winstgevende bedrijf een ondernemersoverschot van 9% van de kosten.

Van de deelnemende bedrijven had 4% een positief ondernemersoverschot. Deze 4% winstgevende bedrijven namen 6% van de totale produktiewaarde voor hun rekening. 45% van de bedrijven had een negatief ondernemersoverschot van 0 - 20%, 22% van 20 - 30% en 29% meer dan 30% van de kosten.

2.4 Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer

Voor een beeld van het inkomen en van de besparing welke gemiddeld per ondernemer werd verkregen, wordt verwezen naar bijlage 5.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - bestaande uit het on-

dernemersoverschot en de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 1280,-. Het ondernemersinkomen per ondernemer - de arbeidsopbrengst vermeerderd met het saldo van de berekende en betaalde rente en de rentesubsidie - bedroeg gemiddeld f 6600,-.

Het gezinsinkomen uit het bedrijf - dat is het ondernemersinkomen vermeerderd met de vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden - werd op f 22780,- becijferd.

Het inkomen buiten bedrijf - gemiddeld f 13670,- per ondernemer - is gespecificeerd opgenomen in bijlage 5. Hieruit blijkt dat de economische huurwaarde van de eigen woning, welke gesteld is op 6% van de verkoopwaarde van de woning, het belangrijkste bestanddeel is van het inkomen buiten bedrijf.

Het totaalinkomen - gezinsinkomen uit het bedrijf vermeerderd met het inkomen buiten bedrijf - was gemiddeld f 36450,- per ondernemer.

De gezinsbesteding ligt gemiddeld op een niveau van f 62420,- (waarvan f 17570,- aan persoonlijke belastingen en premie volksverzekering). De ontsparing - totaalinkomen minus gezinsbesteding - bedroeg derhalve gemiddeld f 25970,- per ondernemer.

Ter vergelijking zijn in tabel 2.4 de gemiddelde cijfers (per ondernemer) betreffende het totaalinkomen, de gezinsbesteding en de besparing van enkele andere takken van tuinbouw opgenomen.

Tabel 2.4 Totaalinkomen, gezinsbesteding en besparing (gemiddeld per ondernemer)

	Aantal bedrij- ven	Aantal onder- nemers p.bedr.	Totaal inko- men	Ge- zins- beste- ding	Be- spa- ring
Groenteteelt onder glas	105	1,25	45.420	51.100	-5.680
Snijbloementeelt onder glas	102	1,35	39.830	52.120	-12.290
Potplantenteelt onder glas	58	1,33	80.590	62.060	18.530
Boonkwekerij 1)	59	1,17	66.760	52.690	14.070
Groenteteelt open grond	47	1,37	46.650	43.500	3.150
Fruitteelt	52	1,11	27.780	51.940	-24.160
Bloembollenteelt	71	1,40	72.070	60.490	11.580
Champignonteelt	35	1,12	36.450	62.420	-25.970

1) Boekjaar 1979/80.

2.5 De spreiding van de arbeidsopbrengst, het inkomen en de besparing

De spreiding in de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen is opgenomen in bijlage 6.

Het blijkt dat 48% van de ondernemers een positieve arbeidsopbrengst had; 37% van de ondernemers had een arbeidsopbrengst hoger dan f 15.000,- en 6% hoger dan f 45.000,- (arbeidskosten voor een volwaardige arbeidskracht van 23 jaar en ouder in 1979 f 34.300,-). De ondernemers met een negatieve arbeidsopbrengst (52%) hebben een bedrijfsverlies (negatief ondernemersoverschot) dat hoger was dan de gecalculerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer.

Van het totaalinkomen, gemiddeld f 36.450,- per ondernemer had 51% een totaalinkomen hoger dan f 30.000,-, 32% hoger dan f 45.000,-, 19% hoger dan f 60.000,- en 5% hoger dan f 90.000,- (zie bijlage 6.) Van de ondernemers had 9% een negatief totaalinkomen.

De spreiding van de besparing is opgenomen in bijlage 7. Hieruit blijkt dat 19% van de ondernemers heeft gespaard. 81% van de ondernemers heeft ontspaard. 44% had een ontsparing groter dan f 30.000,-. 6% van de ondernemers had een besparing groter dan f 15.000,-.

3. DE FINANCIERING

3.1 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen

De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen zijn (gemiddeld per bedrijf) opgenomen in bijlage 8. Als gevolg van het feit dat er bedrijven zijn met meer dan één ondernemer (gemiddeld 1,12 ondernemers per bedrijf) kunnen de cijfers niet vergeleken worden met die van bijlage 5.

Het eigen vermogen is in 1979 afgenomen 1) met f 25370,-. Deze afname is de resultante van de volgende mutaties:

Besparing	- f 28.990,-
Woningsubsidies	+ f 540,-
Meer ontvangen dan berekende WIR-premie	+ f 4.380,-
Erfenissen en/of schenkingen	+ f 910,-
Koerswinst of verlies op effecten	-- f 2.270,-
Boekwinsten of -verliezen bij desinvesteringen	+ f 60,-
	<u>- f 25.370,-</u>

De in de kosten gecalculeerde afschrijving op de duurzame slijtende produktiemiddelen bedroeg f 35.520,-. Toevoeging van dit bedrag aan de mutatie in het eigen vermogen leverde een totaal beschikbaar bedrag aan eigen financieringsmiddelen op van f 10.150,-.

Het vreemd vermogen nam per saldo toe met f 66.750,- zodat totaal f 76.900,- aan financieringsmiddelen ter beschikking kwam.

3.2 De aanwending van de financieringsmiddelen

In bijlage 9 is de aanwending van de beschikbaar gekomen financieringsmiddelen opgenomen.

In 1979 werd in duurzame produktiemiddelen f 62.500,- bruto-geïnvesteed. De spreiding van de bruto-investering was groot: 4% van de bedrijven investeerde niets, 63% investeerde van f 1,- tot f 10.000,-, 10% van f 10.000,- tot f 40.000,-, 11% van f 40.000,- tot f 100.000,-, 12% voor meer dan f 100.000,-. Laatstgenoemde bedrijven (12%) namen 79% van de totale investeringen van alle in het onderzoek betrokken bedrijven voor hun rekening.

1) Exclusief herwaardering per 1 januari 1979.

De investeringen en beleggingen (per saldo) buiten het bedrijf bedroegen gemiddeld f 5040,- namelijk:

a. netto-investeringen in woningen	+f 3520,-
b. deelnemingen e.d.	+f 60,-
c. leningen u.g.	+f 70,-
d. overige beleggingen	+f 1390,-

De overige produktiemiddelen (veldinventaris, voorraad materialen en liquiditeiten namen toe met resp. f 2400,- en f 6960,-.

De toename van de bezittingen, - het totaal van investeringen, beleggingen en mutaties in liquiditeiten en overige produktiemiddelen (f 76.900,-) minus de afschrijving (f 35.520,-) - bedroeg f 41.380,-.

3.3 De balans

3.3.1 Activa

In bijlage 10 is een uitvoerige specificatie opgenomen betreffende de activa van de balans.

De totale bezittingen van de ondernemers op de champignonbedrijven werden per 31 december 1979 becijferd op f 622.090,-, gemiddeld per bedrijf.

Hiervan had f 328.110,- (53%) betrekking op duurzame produktiemiddelen, f 14.650,-, (2%) op overige produktiemiddelen en f 190.610,- (31%) op overige bezittingen (waaronder de woningen voor f 168.310,-). De resterende f 88.720,- (14%) had betrekking op de liquiditeiten.

3.3.2 Passiva

Het vreemd vermogen is gespecificeerd in bijlage 11. Het vreemd vermogen bedroeg per 31 december 1979 f 244.520,-, dat is 39% van het totale vermogen.

Van het vreemde vermogen op lange termijn is 89% door de Rabobank verstrekt.

In tabel 3.1 zijn zowel het totale als het vreemde vermogen per 31 december 1979 (in procenten van het totale vermogen) van de champignonbedrijven vergeleken met die van andere takken van tuinbouw. De glastuinbouw is relatief met meer vreemd vermogen gefinancierd dan de champignonbedrijven.

Tabel 3.1 Het totale vermogen (gemiddeld per bedrijf) en het vreemde vermogen (in procenten van het totale vermogen)

	Totale vermogen	Vreemd vermogen in % van het totale vermogen
Groenteteelt onder glas	890.950	42
Snijbloementeel onder glas	1.125.170	49
Potplantenteelt onder glas	993.400	43
Boomkwekerij 1)	669.620	20
Groenteteelt in de open grond	560.460	17
Fruitteelt	844.680	19
Bloembollenteelt	1.254.350	13
Champignonteel	622.090	39

1) Afsluitdatum 30-4-1980.

3.4 De afname van het eigen vermogen

Voor het gemiddelde bedrijf daalde het eigen vermogen van f 423.170,- per 31 december 1978 tot f 377.570,- per 31 december 1979 als gevolg van:

a. herwaardering i.v.m. invoering WIR-premie	-f 48.780,-
b. herwaardering a.g.v. prijsstijging	+f 31.390,-
c. herwaardering a.g.v. wijziging in de keuze-regeling betreffende de omzetbelasting	-f 2.840,-
d. besparing	-f 28.990,-
e. overige mutaties in het eigen vermogen	+f 3.620,-
	<u>-f 25.370,-</u>
Totaal	<u><u>-f 45.600,-</u></u>

De solvabiliteit (eigen vermogen in % van het totaalvermogen) bedroeg gemiddeld per:

31 december 1978	70,4%
1 januari 1979	69,4% (na herwaardering)
31 december 1979	60,7%

De solvabiliteit per 31 december 1979 was 9,7% lager t.o.v. 31 december 1978. Deze 9,7% is de som van:

a. herwaardering a.g.v. prijsstijgingen	+1,8
b. herwaardering i.v.m. invoering WIR-premie	-2,8
c. mutatie eigen vermogen	-1,4
d. mutatie vreemd vermogen	-7,3
	<u>-9,7</u>

3.5 De spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1979

In bijlage 12 is de spreiding van de solvabiliteit opgenomen. 12% van de bedrijven had een lagere solvabiliteit dan 40%, 54% van 40% tot 80% en 34% van de bedrijven hoger dan 80%.

3.6 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn

Bijlage 13 geeft een beeld van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn (excl. persoonlijke belastingen en premies). Voor het gemiddelde champignonbedrijf was het saldo van de aanwezige middelen en schulden op korte termijn f 83.620,-, dat is 30% van de kosten.

3.7 De spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten

In bijlage 14 is de spreiding van dit kengetal opgenomen. Voor het gemiddelde bedrijf waren de middelen per 31 december 1979 30% van de kosten hoger dan de schulden op korte termijn. De spreiding van dit kengetal varieert van -5% tot +119% (liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in procenten van de kosten).

Op 1% van de bedrijven waren de schulden op korte termijn hoger dan de voorraad vlottende en liquide middelen.

Bijlage 1. Grondgebruik over 1979 (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	35
Aantal sbe	271
Aantal teelten (gemiddeld per bedrijf)	4,1
<hr/>	
	m2
Champignongebouw(en)	1.096
Champignons (teeltoppervlakte)	(944)
Opengrondstuinbouw:	
groente	763
pit- en steenvruchten	1.083
overige tuinbouwprodukten	510
braakland	357
Totaal tuinbouw	3.809
Akkerbouw en grasland	9.655
Verhuurd	3.631
Erf, blijvende paden	3.155
Totaal kadastrale oppervlakte	20.250
waarvan eigendom	18.531

Bijlage 2. Arbeidsbezetting in manjaren over 1979 (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	35
Aantal ondernemers per bedrijf	1,12
Gemiddelde leeftijd van de ondernemer	42
<hr/>	
Arbeidsbezetting in manjaren	
arbeid van de ondernemer(s)	1,41
arbeid van de echtgenotes	0,51
arbeid van de overige gezinsleden	0,13
arbeid van vast personeel	0,55
arbeid van los personeel	1,33
Totale arbeidsbezetting	3,93
Arbeid door ondernemer(s) en gezinsleden	52%

Bijlage 3. Bedrijfsresultaten over 1979 (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	35
Geïnvesteed vermogen per 1-1-1979	330.000
<hr/>	
Kosten	
Afschrijving duurzame produktiemiddelen	35.360
Afschrijving vaste plantopstanden	160
Huur en pacht	640
Rente	21.780
Onderhoud	6.000
Energiekosten	16.190
Compost	40.210
Broed	5.650
Dekgrond	7.670
Bestrijdingsmiddelen	2.860
Overige materialen	740
Werk door derden	6.120
Afleveringskosten	9.120
Autokosten	2.250
Arbeid ondernemers	50.280
Arbeid echtgenotes	14.680
Arbeid overige gezinsleden	3.380
Arbeid personeel	41.460
Veekosten	2.500
Overige kosten	<u>10.020</u>
Totaal	277.070
Minus: subsidie lonen	<u>40</u>
Totaal minus subsidie	277.030
Opbrengsten	
Champignons	217.720
Groente en fruit	1.720
Landbouw en vee	4.330
Overige opbrengsten	2.690
Aanwas vaste plantopstand	600
Saldo veldinventaris	<u>1.120</u>
Totaal	228.180
Ondernemersoverschot	-48.850
Per f 100,- kosten	-18
Per f 100,- geïnvesteed vermogen	-15
Arbeidsopbrengst per manjaar	15.510

Bijlage 4. Spreiding van het ondernemersoverschot in % van de kosten (aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse in procenten)

Aantal bedrijven	35
Rentabiliteitsklasse	%
Negatief	
40 en meer	15
40 - 30	14
30 - 20	22
20 - 10	29
10 - 0	16
Totaal verliesgevend	96
Positief	
0 - 10	4
Totaal winstgevend	4
Ondernemersoverschot per f 100,- kosten (ongewogen gemiddelde)	-23
Standaardfout	2,8

Bijlage 5. Inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1979 (gemiddeld per ondernemer)

Aantal bedrijven		35
Aantal ondernemers		42
<hr/>		
Ondernemersoverschot		-43.770
Handenarbeid ondernemer		<u>45.050</u>
Arbeidsopbrengst van de ondernemer		1.280
Berekende rente	19.550	
Betaalde minus ontvangen rente	<u>14.810</u>	
Saldo		4.740
Rente subsidie		<u>580</u>
Ondernemersinkomen		6.600
Handenarbeid echtgenotes		13.150
Handenarbeid overige gezinsleden		<u>3.030</u>
Gezinsinkomen uit bedrijf		22.780
Inkomen buiten bedrijf		<u>13.670</u>
Totaalinkomen		36.450
Premie volksverzekeringen	7.220	
Premies vrijwillige verzekeringen	5.840	
Persoonlijke belastingen	10.350	
Betaald loon gezinsleden	1.280	
Overige bestedingen	<u>37.730</u>	
Totaal van gezinsbestedingen		<u>62.420</u>
Besparing		-25.970
<hr/>		
Specificatie inkomen buiten bedrijf		
Positief		
Huurwaarde woning(en)	8.230	
Huren buiten bedrijf	260	
Rente buiten bedrijf	2.720	
Uitkeringen volksverzekeringen	3.100	
Overige baten	<u>3.050</u>	
Totaal positief		17.360
Negatief		
Afschrijving woning(en)	2.940	
Onderhoud, verzekering, grondlasten woning(en)	520	
Overige lasten	<u>230</u>	
Totaal negatief		<u>3.690</u>
Inkomen buiten bedrijf		<u>13.670</u>

Bijlage 6. Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen (aantal ondernemers per inkomensklasse in procenten)

	Arbeidsopbrengst	Ondernemersinkomen	Totaalinkomen
Aantal bedrijven	35	35	35
Aantal ondernemers	42	42	42
	%	%	%
-f 30.000,- en meer	12	11	2
-f 30.000,- - -f 15.000,-	14	15	7
-f 15.000,- - f 0,-	26	8	-
f 0,- - f 15.000,-	11	24	13
f 15.000,- - f 30.000,-	21	29	27
f 30.000,- - f 45.000,-	10	6	19
f 45.000,- - f 60.000,-	5	3	13
f 60.000,- - f 90.000,-	-	1	14
f 90.000,- en meer	<u>1</u>	<u>3</u>	<u>5</u>
	100	100	100

Bijlage 7. Spreiding van de besparing (aantal ondernemers per besparingsklasse in procenten)

Aantal bedrijven	35
Aantal ondernemers	42
Besparingsklasse	%
Negatief	
f 30.000,- en meer	44
f 30.000,- - f 15.000,-	24
f 15.000,- - f 0,-	13
Totaal negatief	<u>81</u>
Positief	
f 0,- - f 15.000,-	13
f 15.000,- - f 15.000,-	5
f 30.000,- en meer	1
Totaal positief	<u>19</u>

Bijlage 8. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven		35
Gezinsinkomen uit bedrijf		25.420
Inkomen buiten bedrijf		<u>15.260</u>
Totaalinkomen		40.680
Af: gezinsbesteding		<u>69.670</u>
Besparing		-28.990
Bij: woningsubsidies	540	
meer ontvangen dan berekende WIR-premie	4.380	
erfenissen en/of schenkingen	910	
koerswinst of -verlies op effecten	-2.270	
boekwinsten of -verliezen bij desinvesteringen	<u>60</u>	
Totaal overige mutaties		<u>3.620</u>
Totaal mutaties eigen vermogen		-25.370
Afschrijving duurzame produktiemiddelen	35.360	
Afschrijving vaste plantopstand	<u>160</u>	
Totaal afschrijvingen		<u>35.520</u>
Totaal eigen financieringsmiddelen		10.150
Mutaties vreemd vermogen		
Leningen en kredieten van Rabobanken	65.770	
Leningen en kredieten van overige banken	700	
Overig lang krediet	<u>-1.830</u>	
Totaal op lange termijn	64.640	
Totaal op korte termijn	<u>2.110</u>	
Totaal mutaties vreemd vermogen		<u>66.750</u>
Totaal financieringsmiddelen		<u>76.900</u>

Bijlage 9. Investerings, beleggingen en mutaties in de overige produktiemid-
delen en de liquiditeiten (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven		35
Investeringen in bedrijf		
Grond (in exploitatie)	5.780	
Bedrijfsgebouwen	21.290	
Verwarmingsinstallaties	2.960	
Overige installaties	11.250	
Machines en werktuigen	10.730	
Plantopstanden	600	
Betaling op lopende investeringen	12.010	
Overige inventaris	810	
Vee	<u>4.190</u>	
Totaal van investeringen		69.620
Minus desinvesteringen: vee	4.250	
overig	<u>2.870</u>	
Totaal van desinvesteringen		<u>7.120</u>
Bruto-investeringen		62.500
Investeringen en beleggingen buiten bedrijf (per saldo)		
Deelnemingen	60	
Leningen u/g	70	
Woningen	3.520	
Overig	<u>1.390</u>	
Totaal		<u>5.040</u>
Totaal van investeringen en beleggingen		67.540
Mutaties in overige produktiemiddelen		
Veldinventaris	1.120	
Voorraad materialen e.d.	<u>1.280</u>	
Totaal		2.400
Mutaties in liquiditeiten		
Voorraad produkt en vorderingen	17.210	
Effecten	-530	
Spaarrekeningen e.d.	-4.870	
Kas, lopende rek. banken en postgiro	<u>-4.850</u>	
Totaal		<u>6.960</u>
Totaal van investeringen en beleggingen en mutaties in vlottende en liquide middelen		76.900

Bijlage 10. Balans per 31 december 1979 (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven		35
<hr/>		
Boekwaarde slijtende duurzame produktiemiddelen in % van de nieuwwaarde per 1-1-1979		41
Idem per 31-12-1979		39
Activa		
Duurzame produktiemiddelen		
Grond in exploitatie	83.980	
Bedrijfsgebouwen	118.460	
Verwarmingsinstallaties	14.550	
Overige installaties	56.440	
Machines en werktuigen	26.940	
Plantopstanden	2.810	
Betaling op lopende investeringen	17.710	
Overige inventaris	5.800	
Vee	1.420	
Totaal		328.110
Overige produktiemiddelen		
Veldinventaris	12.100	
Voorraad materialen e.d.	2.550	
Totaal		14.650
Liquiditeiten		
Vorderingen	35.980	
Effecten	12.110	
Spaarrekeningen e.d.	30.350	
Kas, lopende rekening banken en postgiro	10.280	
Totaal		88.720
Overige bezittingen		
Woningen	168.310	
Deelname veilingen e.d.	5.670	
Leningen u/g	6.100	
Diversen	10.530	
Totaal		190.610
Totaal activa		<u>622.090</u>
<hr/>		
Passiva		
Vreemd vermogen		244.520
Eigen vermogen		377.570
Totaal passiva		<u>622.090</u>
Eigen vermogen in % van het totaalvermogen		61

Bijlage 11. Samenstelling van het vreemd vermogen per 31 december 1979 en de vermogensvergelijking (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven		35
<hr/>		
Vreemd vermogen op lange termijn		
Leningen van Rabobanken	181.100	
Leningen van overige banken	3.450	
Leningen van familieleden	7.790	
Leningen van overige particulieren	3.570	
Kredieten van Rabobanken	19.850	
Kredieten van overige banken	1.550	
Overig lang krediet	<u>7.460</u>	
Totaal		224.770
Vreemd vermogen op korte termijn		
Te betalen omzet- en loonbelasting	3.150	
Te betalen kosten	13.500	
Te betalen investeringen	2.810	
Overig kort krediet	<u>290</u>	
Totaal		<u>19.750</u>
Totaal vreemd vermogen		244.520
Vreemd vermogen in % van het totaalvermogen		39
<hr/>		
Vermogensvergelijking		
Eigen vermogen per 31-12-1978		423.170
Herwaardering a.g.v. prijsstijging		31.390
Herwaardering a.g.v. wijziging in de keuzeregeling v.d. omzetbelasting		-2.840
Herwaardering i.v.m. invoering WIR-premie		<u>-48.780</u>
Eigen vermogen per 1 januari 1979		402.940
Mutaties eigen vermogen in 1979		-25.370
Eigen vermogen per 31-12-1979		<u>377.570</u>

Bijlage 12. Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1979
(aantal bedrijven per solvabiliteitsklasse in procenten)

Aantal bedrijven	35
Solvabiliteitsklasse	%
Negatief	-
0 - 10	1
10 - 20	1
20 - 30	3
30 - 40	7
40 - 50	17
50 - 60	14
60 - 70	-
70 - 80	23
80 - 90	11
90 - 100	23
	<u>100</u>
Eigen vermogen in % van het totaalvermogen (ongewogen gemiddelde)	66
Standaardfout	4,2

Bijlage 13. Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn per 31 december 1979 (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	35
Kas, lopende rekening banken en postgiro	10.280
Spaarrekeningen e.d.	30.350
Effecten	12.110
Vorderingen	35.980
Voorraad materialen e.d.	2.550
Veldinventaris	12.100
A. Totaal aan middelen	103.370
Te betalen omzet- en loonbelasting	3.150
Te betalen kosten	13.500
Te betalen investeringen	2.810
Overig kort krediet	290
B. Totaal vreemd vermogen op korte termijn	19.750
Saldo (A. - B.)	83.620
Idem in % van de kosten	30

Bijlage 14. Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten (aantal bedrijven per liquiditeitsklasse in procenten)

Aantal bedrijven	35
Liquiditeitsklasse	%
Negatief	
10 - 0% van de jaarkosten	1
Totaal negatief	1
Positief	
0 - 10% van de jaarkosten	30
10 - 20% van de jaarkosten	19
20 - 40% van de jaarkosten	18
40 - 60% van de jaarkosten	5
meer dan 60% van de jaarkosten	27
Totaal positief	99

Bijlage 15. Bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf) en het inkomen, de gezinsbesteding en de besparing (gemiddeld per ondernemer) in de jaren 1976 t/m 1979 1)

	1976	1977	1978	1979 2)	1979 3)
Aantal bedrijven	29	29	29	35	35
Aantal ondernemers	37	38	40	42	42
Champignon (teeltopp.)	941 m2	979 m2	1005 m2	944 m2	944 m2
Aantal teelten (p. bedr.)	4,0	4,0	4,1	4,1	4,1
Arbeidsbezetting in manjaren	3,88	4,20	4,50	3,93	3,93
Kosten	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.
Arbeidskosten	90,6	104,8	117,5	109,8	109,8
Rentekosten	13,4	16,6	16,9	26,5	21,8
Afschrijvingen	27,6	35,4	38,6	44,6	35,5
Compost, broed en dekgr.	40,2	48,2	53,4	53,5	53,5
Overige kosten	49,8	56,7	58,2	56,4	56,4
Totale kosten	221,6	261,7	284,6	290,8	277,0
Opbrengsten					
Champignons	243,3	291,2	275,2	217,7	217,7
Overige opbrengsten	13,9	16,6	14,3	10,5	10,5
Totale opbrengsten	257,2	307,8	289,5	228,2	228,2
Ondernemersoverschot	35,6	46,1	4,9	-62,6	-48,8
Idem in % van de kosten	16	18	2	-22	-18
Perc.winstgevende bedr.	68	62	24	4	4
Inkomen en besparing (per ondernemer)					
Arbeidsopbr. v.d. ondernemer	69,9	81,0	45,3	-11,1	1,3
Ondernemersinkomen	76,3	89,2	53,4	1,5	6,6
Gezinsinkomen uit bedr.	89,6	102,5	67,0	14,7	22,5
Totaalinkomen	95,2	110,2	77,3	28,3	36,4
Premie volksverzekering	3,7	5,1	6,0	7,2	7,2
Premie vrijw.verzekering	4,7	5,4	5,3	5,8	5,8
Persoonlijke belastingen	6,1	15,1	24,8	10,4	10,4
Betaalde arbeidskosten gezinsleden	0,9	0,7	0,9	1,3	1,3
Overige gezinsbesteding	33,3	32,9	37,8	37,7	37,7
Totaal van gezinsbesteding	48,7	59,2	74,8	62,4	62,4
Besparing	46,5	51,0	2,5	-34,1	-26,0
Idem in % van het totaalinkomen	49	46	3	-120	-71
Percentage ondernemers met (positieve) besparing	89	73	32	14	14

1) Met ingang van 1979 is de steekproef vernieuwd.

2) Vóór toepassing van WIR.

3) Na toepassing van WIR.

Bijlage 16. Debeschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de aanwending daarvan en de balansen per 31 december over de jaren 1976 t/m 1979 1) (gemiddeld per bedrijf)

	1976	1977	1978	1979 2)	1979 3)
Aantal bedrijven	29	29	29	35	35
Beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.
Besparing	52,8	59,0	3,1	-38,0	-29,0
Overige mutaties in het eigen vermogen	<u>1,2</u>	<u>-3,4</u>	<u>3,2</u>	<u>15,2</u>	<u>3,6</u>
Totaal mutaties eigen vermogen 4)	54,0	55,6	6,3	-22,8	-25,4
Afschrijvingen	<u>27,6</u>	<u>35,3</u>	<u>38,6</u>	<u>44,6</u>	<u>35,5</u>
Totaal eigen financieringsmiddelen	81,6	90,9	44,9	21,8	10,1
Totaal mutaties vreemd vermogen	<u>4,2</u>	<u>37,7</u>	<u>15,8</u>	<u>66,8</u>	<u>66,8</u>
Totaal financieringsmidd.	<u>85,8</u>	<u>128,6</u>	<u>60,7</u>	<u>88,6</u>	<u>76,9</u>
De aanwending van de financieringsmiddelen					
Bruto-investeringen	38,4	88,7	41,0	74,2	62,5
Investeringen en belegg. buiten bedr.(per saldo)	5,3	11,1	20,0	5,0	5,0
Mutaties in liquiditeiten, voorraad materialen en veldinventaris	<u>42,1</u>	<u>28,8</u>	<u>-0,3</u>	<u>9,4</u>	<u>9,4</u>
Totaal invest. en belegg. en mutaties in vlottende en liquide middelen	<u>85,8</u>	<u>128,6</u>	<u>60,7</u>	<u>88,6</u>	<u>76,9</u>
Balans per 31 december					
Activa	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.	x1000 gld.
Duurzame produktiemidd.	178,9	294,4	309,4	387,3	328,1
Liquiditeiten, voorraad materialen en veldinventaris	99,6	130,3	128,6	103,4	103,4
Overige bezittingen	<u>100,3</u>	<u>123,4</u>	<u>161,5</u>	<u>190,6</u>	<u>190,6</u>
Totaal activa	<u>378,8</u>	<u>548,1</u>	<u>599,5</u>	<u>681,3</u>	<u>622,1</u>
Passiva					
Vr. verm. op lange term.	79,8	113,6	123,6	224,8	224,8
Vr. verm. op korte term.	<u>16,5</u>	<u>21,2</u>	<u>19,8</u>	<u>19,7</u>	<u>19,7</u>
Totaal vreemd vermogen	96,3	134,8	143,4	244,5	244,5
Eigen vermogen	<u>282,5</u>	<u>413,3</u>	<u>456,1</u>	<u>436,8</u>	<u>377,6</u>
Totaal passiva	<u>378,8</u>	<u>548,1</u>	<u>599,5</u>	<u>681,3</u>	<u>622,1</u>
Eigen vermogen in % van het totaalvermogen	75	75	76	64	61
Liquiditeit op korte term.					
Liquiditeiten, voorraad materialen en veldinventaris	99,6	130,3	128,6	103,4	103,4
Vreemd vermogen op korte termijn	<u>16,5</u>	<u>21,3</u>	<u>19,8</u>	<u>19,7</u>	<u>19,7</u>
Saldo	83,1	109,0	108,8	83,7	83,7
Idem in % van de kosten	37	42	38	30	30

1) Met ingang van het boekjaar 1979 is de steekproef vernieuwd.

2) Vóór toepassing WIR.

3) Na toepassing WIR.

4) Exclusief herwaardering.

Bijlage 17. Algemene toelichting op de gebruikte begrippen

Kosten en opbrengsten

- De afschrijving op de duurzame slijtende produktiemiddelen is gebaseerd op de nieuwwaarde minus de aanspraak op WIR-premie, waarbij rekening is gehouden met de economische levensduur en het waardeverloop van de objecten.
- De rente over het geïnvesteerde vermogen is bepaald op 7,5%, met uitzondering van het vermogen dat in de grond is opgesloten en de normale behoefte aan vlottende middelen waarover resp. 2,5% en 9,5% is berekend. Het geïnvesteerde vermogen 1) is de som van: de waarde van de grond, de economische boekwaarde van de dode en levende inventaris, de normale behoefte aan vlottende middelen.
- De kosten van de handenarbeid van de ondernemer en gezinsleden zijn berekend op basis van een taxatie van de door hen verrichte hoeveelheid handenarbeid. Deze arbeid is op CAO-basis (incl. het werkgeversaandeel in de sociale lasten) gewaardeerd.
- 28 deelnemende bedrijven (84%) vallen t.a.v. de omzetbelasting onder de "Landbouwregeling". Dit betekent dat van deze bedrijven de kosten en de opbrengsten, alsmede de investeringen inclusief omzetbelasting zijn opgenomen. 7 bedrijven hebben gekozen voor het "ondernemerschap" in de zin van de Wet op de omzetbelasting; dit betekent dat voor die bedrijven de kosten en de opbrengsten alsmede de investeringen exclusief omzetbelasting zijn opgenomen.
- De waardestijging van jonge vaste plantopstanden is onder de opbrengsten geboekt, de afschrijving op volwassen plantopstanden is onder de kosten opgenomen.
- Het ondernemersoverschot is het verschil tussen de opbrengsten en de kosten. In de kosten is geen vergoeding opgenomen voor leiding en toezicht van de ondernemer. Dit kostenelement maakt derhalve deel uit van het ondernemersoverschot. Dit laatste mag dan ook niet worden aangezien voor de bedrijfs-economische winst.

Ondernemersoverschot in procenten van de kosten

Het ondernemersoverschot in procenten van de kosten is zowel in een gewogen als in een ongewogen gemiddelde tot uitdrukking gebracht. Bij de berekening van het gewogen kengetal is het totale ondernemersoverschot van alle bedrijven van een groep gedeeld door 1% van het totaal van de kosten van die bedrijven. Voor de berekening van het ongewogen gemiddelde is deze deling voor elk bedrijf afzonderlijk verricht, waarna het gemiddelde van de kengetallen werd vastgesteld.

Arbeidsopbrengst per manjaar

De arbeidsopbrengst per manjaar is het bedrag dat door allen, die arbeid in het bedrijf hebben verricht, te zamen als inkomen is genoten. Het is de som van ondernemersoverschot en de kosten van arbeid. Na deling van dit inkomen door het aantal - tot volwaardige arbeidskrachten herleide - manjaren, verkrijgt men de gemiddelde arbeidsopbrengst per manjaar.

Inkomen, besparing en gezinsbesteding (gemiddeld per ondernemer)

- Arbeidsopbrengst van de ondernemer: ondernemersoverschot vermeerderd met de - als kosten gecalculerde - vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer.

1) Deze investering omvat ook de bedrijfsmiddelen die door de ondernemer zijn gepacht. Over deze waarde is geen rente in de kosten opgenomen.

Bijlage 17. (vervolg)

- Ondernemersinkomen van de ondernemer: arbeidsopbrengst van de ondernemer vermeerderd met het saldo van berekende en betaalde rente, alsmede de in 1979 ontvangen rentesubsidie.
- Gezinsinkomen uit bedrijf: ondernemersinkomen verhoogd met de - als kosten gecalculeerde - vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden.
- Totaalinkomen: gezinsinkomen uit bedrijf verhoogd met het inkomen buiten bedrijf.
- Besparing: mutatie in het eigen vermogen verminderd met erfenissen en/of schenkingen, koerswinst of -verlies op effecten, boekwinsten of -verliezen op produktiemiddelen.
- Gezinsbesteding: het totaalinkomen verminderd met de besparing.

Balans

1. Activa

- De grond in Limburg is gewaardeerd op f 60.000,- per hectare. Voor de bedrijven in de overige gebieden variëren deze waarden van f 50.000,- tot f 150.000,- per hectare.
- De duurzame slijtende produktiemiddelen zijn geactiveerd tegen de boekwaarde op basis van de nieuwwaarde in 1979 minus aanspraak op WIR-premie. Deze is ontleend aan gegevens die ook ten behoeve van de afschrijvings- en renteberekening zijn verzameld.
- De woonhuizen zijn geactiveerd tegen de boekwaarde op basis van de herbouwwaarde in 1979.
- Voor de waardering van de plantopstand is gebruik gemaakt van kostprijsgegevens van het LEI.
- Met de vordering van WIR-premie is rekening gehouden.
- In de balansen zijn ook de privé-bezittingen opgenomen.

2. Passiva

- Het totale vreemd vermogen is onderscheiden in: vreemd vermogen op lange termijn en vreemd vermogen op korte termijn. Wat de belastingen betreft is alleen rekening gehouden met nog te betalen omzet- en loonbelasting. De nog te betalen persoonlijke belastingen zijn niet opgenomen.